

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs VIII. Vtrum sacra doctrina sit argumentatiua. art. 8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

siue non ita, verum ex aequo immediate à subiecto fluant. Quem habitum videtur credere esse speciem intelligibilem naturae specificae, à qua ipsae passiones oriuntur, quae sit ratio cognoscendum naturam subiecti, tum veritates omnes, quae in ea virtute continentur. Quare, inquit, quando in aliqua scientia vnum commune subiectum attributionis constituitur, quod sub se multas species contineat, à quibus passiones fluant, sicut subiectum non est vnum specie infima, sed genere, ita quoque scientia ipsa genus quoddam erit, quod tot habitus specie distinctos, quot sunt species, in quas ipsum subiectum diuiditur, suo ambitu complectitur. Sectatores verò Diui Thomae existimant, habitum scientificum non ex eo habere vnitatem à suo subiecto, quòd virtute contineat dicto modo veritates omnes, quae de eo sciri possunt, sed à ratione, sub qua res considerantur in scientia, iuxta explicationem, quam 1. Posteriorum & 2. de Anima tradidimus. Vnde de genere, & speciebus putant, vnam scientiam specie esse posse. Ad subiectum verò attributionis cuiusque scientiae satis esse putant, quòd subiectum ipsum, vel ratione sui, vel ratione partium subiectarum, quamlibet veritatem, quae in scientia sciri potest contineat. Addiderim ego, vel saltem ratione accidentium contingentium ipsius subiecti. Ad Philosophiam enim naturalem non solum spectat agere de passionibus entis mobilis & specierum eius, sed etiam considerare passiones accidentium, quae contingenter cum subiecto cohaerent, cuiusmodi sunt passiones & proprietates colorum, saporum, & similium.

Porro Nominales scientias distinguunt inter se specie pro diuersitate conclusionum, quae sciuntur: quare tot habitus scientiae specie distinctos in aliqua vna integra scientia constituunt, quot conclusiones in eadem demonstrantur.

Articulo tertio, disputatione secunda, amplecti sumus sententiam hanc vltimam Nominalium, quam ex suis principiis late deduximus. Ex reliquis sententiis Scoticae non esse veritati consentaneam ducimus. Primum, quòd improbable sit, habitum scientiae in nobis esse speciem intelligibilem subiecti, nosque per eam percipere passiones conuenire subiectis: passiones namque quam sapissimè non ex natura subiecti, sed ex effectis arguitur, vt dici solet, colligimus: habitus ergo scientiae in nobis habitus est & promptitudo quaedam ad assentiendum cum volumus, relicta ex assensibus conclusionum, quae demonstrantur. Secundo, quia si huiusmodi habitus, seu habitus non distinguitur specie solum pro diuersitate rationum, sub quibus obiectorum attributionis, vt dicunt sectatores Diui Thomae, probabilius est distingui specie infima pro diuersitate conclusionum, quam pro diuersitate subiectorum à quibus passiones emanant. Iuxta sententiam enim Scoti dicendum est, diuersarum conclusionum eiusdem subiecti posse esse vnum & eundem habitum specie: atque ita argumenta omnia, quae militant contra opinionem Sectatorum Diui Thomae, impugnant sententiam Scoti. Tertio. Quoniam iuxta sententiam Scoti non video quomodo habitus principiorum distinguatur specie à scientia conclusionis: quandoquidem affirmat, speciem intelligibilem subiecti esse habitum principiorum principiorum, quae in subiecto virtute continentur, atque etiam conclusionum quae ex principiis colliguntur, & in subiecto virtute etiam con-

tinentur: apud Aristotelem autem 6. Ethicorum, & alibi, habitus principiorum ab habitu scientiae specie distinguitur.

ARTICVLVS VIII.

Utrum sacra doctrina sit argumentatiua.

DOCTRINAM aliquam esse argumentatiuam apud Diuum Thomam hoc loco nihil aliud est, quam ad probandum sua, aut ad contraria refellenda, argumentationes conficere. Conclusio articuli est affirmans, colligiturque ex illo ad Titum primo capite, vbi Paulus ait, *Episcopum debere esse amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, vt potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere, & ex illo 1. Petri capite tertio, Parati semper ad rationem omni poscenti vos rationem de ea, quae in vobis est, fide.* Quousque autem se extendat Theologia hac in parte, & quae ratiocinationes sint illius propriae, quae verò mutudè acceptae ab aliis scientiis, quatur, vtur ministerio & famulatu, explicatum est articulo secundo.

Circa responsonem ad secundum, vbi Diuus Thomas locorum Theologicorum, sediumve argumentorum, quibus Theologus vtitur, mentionem fecit, sciendum est: Theologicos locos ad decem reuocari posse, quos late explicat Canus duodecim libris, quos ea de re composuit. Primus est, authoritas sacrae Scripturae. Secundus, traditiones conseruatae in Ecclesia. Tertius, authoritas Concilij generalis. Quartus, definitio summi Pontificis. Quintus, authoritas Concilij Provincialis à sede Apostolica confirmati. Sextus, authoritas omnium sacrorum Doctorum. Septimus, authoritas Concilij provincialis à summo Pontifice non confirmati, maxime si tale Concilium antiquum sit, vsusque Ecclesiae, & Doctorum receptum. Octauus, authoritas vnius, aut plurimorum Patrum, vbi alij non refragantur, & authoritas omnium, aut ferè omnium Doctorum scholasticorum. Nonus, ratio naturalis. Decimus denique, authoritas vnius, aut plurium illustrium Philosophorum, aut aliquis historiae, quae sit fide digna. Leuiora autem testimonia ad locos enumeratos possunt reuocari. Octo priores loci sunt proprii Theologorum: duo verò posteriores sunt peregrini, atque emendicati, vt Theologiae famulentur. Quando autem ex octo prioribus irrefragabile & certum in fide argumentum depromatur, late explicatum à nobis est, secunda secunde, cum de fide ageremus.

Circa sextum tamen aduerte, quando omnium sacrorum Doctorum authoritas esset circa dogma aliquod fidei, vel quoniam locum aliquem Scripturae vnanimes interpretarentur, quod inde aliquid haberetur certum in fide, vel quia aliquid aliunde, vt in fide certum vnanimi consensu asseruerent, tunc reuera erroneum esse affirmare contrarium. Cum etenim tota Ecclesia in his errare non possit, quae ad fidem pertinent, tunc eo ipso, quòd illud ita omnes Patres affirmarent, esse certum in fide, vel tamquam Ecclesia traditio, vel quoniam ex eiusmodi vnanimi consensu constaret, illum esse indubitatum literalem sensum Scripturae, Deo assistente, si non singulari, certè to-

Sensus quaestionis explicati.

Theologici loci quos et qui.

Schola Diui Thomae de eadem re sententia.

Nominalium de eadem re sententia.

Propria sententia. Sicut sententia respicitur, Scientia non est species intelligibilis. Scientia quid.

Habitus principiorum ab habitu scientiae specie distinctus.

Argumentum ab auctoritate quas vires in Theologia habeat.

ti Ecclesiae, ne consensu unanimi erraret reuelatum.

Notauit hoc loco D. Thomas, & si alias argumentum ab auctoritate infirmum sit, in Theologia tamen, quae auctoritati diuinae nititur, atque ex reuelatis à Deo procedit, efficacissimum duci argumentum ex testimonio alicuius, cui constat Deum speciali opae ac prouidentia adfuisse, ne erraret. Sunt etiam valde probabilia testimonia Patrum, non solum quod singulari ingenio, ac iudicio praesulerint, & diu, maximaque cum vigilantia in examinandis & inquirendis veritatibus versati sint, sed etiam quod ob vitae sanctimoniam, atque in Ecclesiae utilitatem, credantur ea in parte diuinitus adiuti, atque illustrati.

ARTICVLVS IX.

Virum sacra Scriptura vii debeat metaphoris.

Conclusio D. Thomae.

CONCLUSIO D. Thomae affirmatiue constatque aperte ex sacris literis, quae sapissimè metaphoris vtuntur. Rationes huius rei inter alios, reddunt egregias Dionysius de caelesti Hierarchia cap. primo & secundo, & Damascenus l. lib. fidei orthodoxae capite 14. & 15. Quos si placet, videre poteris. Quia verò de sensu literali metaphoricò fusior erit sermo articulo sequenti, non erit opus plura hoc loco aduicere.

ARTICVLVS X.

Virum sacra Scriptura sub vna litera habeat plures sensus.

DISPUTATIO I.

Sensus scripturae quid.

MOX CABVLM, sensus, praeter alias significationes, translatum est ad significandam mentis intelligentiam. Vnde Sapientia 9. Optauit & datus est mihi sensus, id est, intelligentia, 1. ad Corinthios capite 2. Nos autem sensum Christi habemus, id est, intelligentiam ac mentem. Et Quintilianus libro octauo, capite quinto, *Iam consuetudo obstruit, vt mentis concepta, sensus vocauerunt.* Quia ergo, vt Aristoteles 1. de interpretatione cap. 1. est autor, *voces & scripta significando res prout mente concepta sunt, mentis intelligentiam exprimunt ac significant, inde profectum est, vt cum alias sepe in frequenti loquentium vsu, tum hoc loco, Scripturae sensus non aliud sit, quam significatum Scripturae proximum vel remotum, quod scribentis mente apprehensum, per Scripturam exprimere ac significare aliis intendit: vel certè, quod Spiritus Sanctus ipse praecipuus Scripturae autor, significare intendit.*

Prima conclusio D. Thomae. Scripturae sacrae sub eisdem verbis plures habet sensus, literalem & spirituales, & cur id sit illi proprium.

Hoc ita constituto, tres sunt conclusiones huius articuli. Prima est, Scriptura sacra sub eisdem verbis multos habet sensus, literalem scilicet, quem voces immediatè significant, & spirituales, seu mysticum, quem res significatae vltèrius significant. Exempli gratia, sensus literalis historiae illius, quae enarrat, Isaac gestasse ligna humeris suis ad locum sacrificij, est res ipsa enarrata, quam quidem voces

immediatè significant. In spirituali autem sensu significat, Christum portaturum fuisse crucem super humeros suos ad locum, vbi pro nobis in ea erat immolandum, quod res illa gesta vltèrius significabat.

Hanc conclusionem ita deducit Diuus Thomas. Praecipuus autor Scripturae sacrae est Deus, homo verò non nisi instrumentum Dei, quo Deus vtitur in suis oraculis enunciandis, iuxta illud Psalmi quadragiesimi quarti, *Lingua mea calamus scribae*: in potestate autem Dei est accommodare, non solum voces & scripta ad aliquid significandum, quod & homines solent facere, sed etiam res gestas in sacris literis ad aliquid aliud vltèrius significandum, quod hominibus in disciplinis humanis denegatum est. Huius rei rationem reddit Diuus Thomas quodlibeto septimo, articulo decimo sexto. Quoniam cursus rerum subest diuinae prouidentiae, & non humanae: vnde solus ipse potest sua prouidentia disponere & accommodare res, vt secundum cursum, quem ex ipsius prouidentia sunt habiturae, non solum assimilentur aliis rebus futuris, sed etiam ex instituto & praedestinatione ipsius eas res, quarum similitudinem gerunt, significant: quorum vtrumque ad sensum spirituales, significationemque, de qua nunc loquimur, necessarium est. Quò fit, vt sola Scriptura sacra inter omnes disciplinas hoc priuilegio gaudeat, vt res significatae per voces aliquid aliud vt plurimum, vltèrius significant.

Sensus ergo, qui proximè colligitur ex significatione vocum, pertinet ad literalem, seu historicum: is verò, qui vltèrius ex praedicta significatione rerum erit, ad spirituales, seu mysticum spectat: quare ita subordinati sunt inter se, vt sensus spiritualis in literali suum habeat fundamentum, eumque supponat: non ergo pluralitas ista sensuum ex aequiuocatione, aut amphibologia orationis proficitur.

Secunda conclusio est. Triplex est sensus spiritualis, allegoricus videlicet, moralis, seu tropologicus, & anagogicus. Conclusio haec ita colligitur. Nam res significata per Scripturam, vel est figura rei pertinentis ad statum Ecclesiae triumphantis, vel ad statum Ecclesiae militantis: deinde, si ad statum Ecclesiae militantis, vel conducit ad mores, vel ad fidem. Si ad mores non pertineat, tunc Scriptura habet sensum allegoricum: si verò pertineat ad mores, habet sensum moralem seu tropologicum: si autem ad statum Ecclesiae triumphantis, aut ad statum damnatorum attineat, erit sensus anagogicus: quo, iuxta nominis interpretationem, per intelligentiam ad superiora & sublimiora transitus: licet enim sensus spectans ad statum damnatorum anagogicus sit, nomen tamen imponitur ratione praestantioris partis. Quatuor itaque sunt sensus Scripturae sacrae, literalis, allegoricus, moralis, & anagogicus, qui hisce carminibus continentur traditis à Lyrano in Prologo primo & tercio Bibliorum. *Litera gesta docet, quid credas, Allegoria: Moralis, quid agas: quid speres, Anagogia.*

Exemplum verò omnium adhibet in hac vna voce, Hierusalem, quae in sensu literali praecipuam urbem Palaestinae: in allegorico, Ecclesiam sub lege noua constitutam: in morali animam Christianam: in anagogico verò, Ecclesiam Triumphantem significat: quas omnes huiusce nominis significationes desumpsit ex Diuo Hieronymo super Ezechieleni capite decimo sexto in principio.

Sensus literalis, seu historicus scripturae quid, spiritualis item, seu mysticus quid.

Secunda conclusio.

Sensus scripturae spiritualis triplex, Allegoricus, moralis seu tropologicus, & anagogicus.

Sensus scripturae quadruplex.

Texta